

Visie op Participatie Katwijk

Samen denken, samen doen

Inleiding

Participatie kunnen we vertalen met 'deelnemen' of 'samenwerken'. Het begrip gaat over de samenwerking tussen overheid en inwoners, ondernemers en organisaties, over beleid en uitvoering door de overheid. Participatie is voor ons een synoniem voor 'actief deelnemen'.

Uit de evaluatie 'Participatie en bestuursstijl 2022' blijkt dat het huidige beleid alle elementen in zich heeft om succesvolle samenwerkingen op te zetten, alleen moet dit consequent en eenduidig worden uitgevoerd. Om de democratische legitimiteit van ons beleid te vergroten zullen we krachtiger samen moeten werken met de samenleving. We zoeken daarom ook naar instrumenten en middelen die beter aansluiten bij de huidige samenleving en groepen bereiken die eerder op de achtergrond bleven. We moeten actief zoeken naar mogelijkheden om de samenleving te bereiken bij beleidsvorming en uitvoering. Daarvoor moeten we onder andere innovatieve participatievormen ontwikkelen die passen bij de behoeften en mogelijkheden van de inwoners en ondernemers van Katwijk.

Er zijn actuele ontwikkelingen in het openbaar bestuur en in de relatie tot de samenleving, die het noodzakelijk maken het beleid, maar vooral ook de uitvoering van participatie tegen het licht te houden. In die ontwikkelingen ligt de nadruk op de actievere samenwerking tussen overheid en samenleving. In nieuwe wetgeving worden verwachtingen geschapen van een participatieve overheid, die ook het initiatief van de samenleving stimuleert en ondersteunt. Ook groeit het besef om de omgeving actiever te betrekken bij beleidsbeslissingen. De kracht van de samenleving is merkbaar in actie en reactie op elkaar en op het bestuur.

Deze ontwikkelingen worden ook in Katwijk omarmd. We willen dat overheid en samenleving actief samenwerken om onze gemeente vorm te geven en de kracht en kennis van onze gemeenschap te benutten. We vinden het belangrijk dat we samen denken en samen doen. Vanuit de gemeentelijke organisatie (organisatie, college en gemeenteraad) zien we participatie als een kern van het bestuurlijke beleid, ongeacht de politieke kleur. Participatie kan een belangrijke basis zijn voor het opbouwen of herstellen van relatie en vertrouwen tussen de samenleving en de lokale overheid.

Ons doel is dat iedereen in Katwijk zich betrokken voelt en dat we de kracht en de kennis van de samenleving benutten. We willen een plek zijn waar samenwerken normaal is. Waar de overheid en de inwoners echt samenwerken. We vinden ook dat we daarmee niet vroeg genoeg kunnen beginnen. Daarom willen we ook mogelijkheden en instrumenten inzetten om kinderen en jongeren al bij het lokale democratische proces betrekken en ze zo meenemen in een actief burgerschap in de samenleving van Katwijk.

Tijdsbeeld

De samenleving is in beweging. Lokaal, regionaal, nationaal en mondiaal. Mensen staan voor hun belang. Ze vragen om meer betrokkenheid bij hun eigen leefwereld. Tegelijkertijd zijn zij trots op de eigen identiteit. De behoefte erbij te willen horen en tegelijkertijd zichzelf te willen blijven. Elkaar opzoeken als belangen samenvallen, maar ook polariseren als ze botsen. En dat in een tijd waarin uitdagingen zo groot zijn geworden dat alleen nog via samenwerking en initiatief haalbare oplossingen gevonden kunnen worden. Grote vraagstukken rond klimaat, leefbaarheid, zorg, schaarse ruimte en sociale welvaart dienen zich aan.

Zwart - wit

We zien een afnemend vertrouwen in de overheid. Dit werkt door in alle lagen van het bestuurlijk bestel. Landelijke gebeurtenissen hebben hun effect op de lokale situaties. Inwoners voelen zich niet meer vertegenwoordigd door de volksvertegenwoordigers en voelen niet meer dat de gemeente of de overheid er voor hen is. De democratische legitimiteit is niet meer zo vanzelfsprekend als voorheen. Daarbij komt dat verschillende groepen in de samenleving steeds verder van elkaar af komen te staan. Financiële situatie, zorg om de natuur, politieke denkbeelden, we verkeren steeds meer in bubbels van gelijkgestemden. Waarmee het begrip en inlevingsvermogen in de ander minder wordt. Met de verharding van het publiek debat zien we dat er veel zwart-wit is, terwijl we elkaar zouden kunnen vinden in het grijs. Het verdiepen in elkaars standpunten en elkaars belangen zou voor veel meer nuance zorgen.

Impact op leefomgeving

We moeten ons bewust zijn van de impact van overheidsacties op de samenleving. Samenwerking is essentieel voor de uitvoering van goed openbaar bestuur, aangezien overheidsacties per definitie invloed hebben op de leefomgeving en de randvoorwaarden waarin inwoners, ondernemers en organisaties hun bestaan vinden. Participatie is een belangrijk middel voor gemeenten om tot een goede afweging van belangen te komen bij conflicterende situaties (individuele belangen versus collectieve en algemene belangen). Hierbij hebben alle deelnemers een rol. Het is belangrijk om ook de belangen van de ander te onderkennen en van daaruit te werken aan een gemeenschappelijke richting.

Wet versterking participatie op decentraal niveau

Landelijk is er een nieuwe wet in de maak: 'Wet versterking participatie op decentraal niveau'. Die moet de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente, provincie, waterschap versterken. De wet zet in op vernieuwing van wat nu nog 'inspraak' wordt genoemd en wil mogelijkheden voor burgerparticipatie en burgerinitiatieven stimuleren. Dit moet concreet worden door regels op te nemen in een participatieverordening.

Samenwerken in Katwijk

Katwijk is een mooie plek in Nederland. Door de bijzondere ligging, de rijke geschiedenis en de betrokkenheid van haar inwoners. Onze dorpen hebben een eigen karakter waar het goed leven, wonen, werken en recreëren is met zorg voor elkaar. En dat willen we behouden. Daar zorgen wij met elkaar voor. Ook door de samenleving daarin meer eigen regie en verantwoordelijkheid te geven.

Overheidsparticipatie

Onze participatie richtte zich tot nu toe vooral op 'burgerparticipatie': de betrokkenheid van burgers bij het handelen van de gemeente. De samenleving doet echter steeds vaker een beroep op de overheid om deel te nemen aan eigen initiatieven, of daagt de overheid uit om inwoners en ondernemers meer eigen initiatief of zelforganisatie te gunnen ('Right to bid' en 'Right to challenge'). Ook dit vraagt om een visie. Bovendien hebben zich gedurende de jaren ontwikkelingen voorgedaan op het gebied van beleid en uitvoering die oriëntatie op participatie noodzakelijk maken. In de Maatschappelijke Agenda en de Omgevingswet wordt een toenemend beroep gedaan op eigen initiatief en zelfredzaamheid. De overheid trekt zich meer terug en richt zich vooral op een regisserende en faciliterende rol. Deze ontwikkeling heeft directe gevolgen voor de manier waarop participatie wordt vormgegeven en uitgevoerd door de gemeente. Het initiatief komt steeds meer bij de Katwijkse samenleving te liggen en de organisaties die daarin actief zijn. Het moet daarom duidelijk zijn wat we van elkaar kunnen verwachten.

Praktijk is weerbarstig

In den lande zijn er allerlei initiatieven om de participatie van de samenleving te stimuleren en te vergroten. We leggen regels vast in wetten en verordeningen. In Katwijk weten wij inmiddels echter beter: het antwoord ligt niet in de beschikbaarheid van een participatieverordening. Het antwoord bevindt zich in de praktijk. In de samenleving, waar 'de gemeente' en 'de inwoner' elkaar de gehele dag tegen komen. Bij het inzamelen van het afval, parkeren van de auto, nadenken over de toekomst en meewerken aan de directe leefomgeving. De praktijk is weerbarstig. Gemeenten zijn steeds meer gebonden aan wet- en regelgeving, democratische processen zijn complex, het begeleiden van participatieprocessen vraagt verschillende vaardigheden van medewerkers van de gemeente, maar eigenlijk van alle deelnemers aan het proces.

Ook in Katwijk merken we dat afnemende vertrouwen in het lokale democratisch systeem. Lokale gebeurtenissen in de dorpen zijn hier debet aan, maar ook de landelijke politiek heeft een grote invloed. We moeten elkaar soms opnieuw vinden, maar vooral blijven vinden. Democratische vernieuwing, nieuwe vormen van samenwerken, maar vooral goed samenwerken zijn daarin belangrijk.

Coalitieakkoord 2022 - 2026

In het coalitieakkoord 2022-2026 wijzen wij op de grote uitdagingen waar de lokale samenleving voor staat en het vereiste vertrouwen tussen overheid en burger. Onze intenties zijn het samen optrekken, meedenken, goed contact en eerlijke gesprekken voeren, het bespreken van belangen, behoeften en intenties en een luisterende houding van het gemeentebestuur en medewerkers. Het herstellen van vertrouwen tussen de overheid en de burger is essentieel voor een goed functionerende samenleving en om gezamenlijk de uitdagingen aan te gaan. We willen de beschikbare energie en capaciteit maximaal benutten.

Gesprekken

In 2023 zijn gesprekken gevoerd met inwoners - waaronder een grote groep jongeren - ondernemers, organisaties, wijkraden, raads- en collegeleden en medewerkers. Uit deze gesprekken komen vergelijkbare geluiden: de samenleving wil serieus genomen worden, op tijd betrokken worden en bevraagd worden op hun eigen kennis en ervaringsdeskundigheid. In sommige gevallen wil zij ook zelf het initiatief kunnen nemen en daarin ondersteund worden.

Processen en verwachtingen moeten duidelijk zijn: waar zit de ruimte om mee te doen, wat wordt er met mijn inbreng gedaan en wat zie ik ervan terug in de besluitvorming. Duidelijke, tijdige en open communicatie is een terugkerend thema.

In gesprek

Het sleutelwoord is 'in gesprek'. Praten met elkaar, luisteren, of dit nu live is, digitaal of verdieping via bijvoorbeeld media. We zullen nieuwe en intensievere manieren van samenwerking tussen overheid en samenleving moeten vinden. Dialoog is nodig om het vraagstuk goed te kunnen analyseren, dilemma's te onderkennen en tot besluiten te komen.

Bouwen aan vertrouwen

Van de gemeente wordt verwacht midden in de samenleving te staan. Weten wat er speelt. Niet vertellen wat er moet gebeuren. Maar samen met inwoners op zoek naar wat er nodig is. Als gemeente is het belangrijk om sneller te reageren, effectiever samen te werken en een nabije overheid te worden. Alleen op die manier kunnen we bouwen aan vertrouwen. Dit vraagt om medewerkers die vanuit hun DNA willen weten waar behoefte aan is, waar zorgen zijn en hoe deelnemers te begeleiden naar een besluit of uitvoering. Het maken van deze analyse en het continue monitoren hoe de deelnemers eraan toe zijn, maakt een proces complex, maar oprecht en zinvol.

Samen denken, samen doen

Instrumenten als het referendum en uitdaagrecht, maar ook de doorontwikkeling van de wijkraden kunnen ervoor zorgen dat de samenleving meer invloed heeft op het beleid van de gemeente. Middelen als een digitaal platform, aansluiten bij lokale bijeenkomsten en meer zichtbaar zijn in de wijken, dragen bij aan het betrekken van een bredere groep. Ook willen we ideeën van inwoners, ondernemers en organisaties goed kunnen ontvangen in de gemeentelijke organisatie en door het gemeentebestuur en daar naar vermogen in participeren (overheidsparticipatie). Als we de geluiden goed interpreteren staat of valt dit samenwerken vooral met een oprechte intentie en houding en gedrag van alle deelnemers aan het gemeenschappelijk belang en de acceptatie dat dit soms conflicteert met het individueel belang. Daarin mogen we samen denken en vervolgens samen doen.

Visie op Participatie

In onze visie op participatie voor Katwijk 'Samen denken, samen doen' geven we richting aan hoe we participatie in de Katwijkse praktijk willen vormgeven en uitvoeren. Onze visie kent een aantal leidende principes

SAMEN DENKEN

1. Iedereen doet mee.

In Katwijk willen we dat iedereen kan meedoen en meepraten. We werken graag samen met inwoners, ondernemers en organisaties. We horen over hun ervaringen in hun wijk of met beleid en ze geven hun behoeften aan. Met goede ideeën gaan we aan de slag of denken we mee. Participatie kent geen onderscheid. Alle groepen inwoners, jong en oud, migratieachtergrond of hier geboren en getogen, met of zonder beperking, iedereen is welkom om actief deel te nemen aan participatieprocessen. Iedereen heeft gelijke kansen om deel te nemen en gehoord te worden. Daarbij erkennen we dat niet elk vraagstuk om een gelijke mate en aanpak van participatie vraagt. Participatie is vooral ook maatwerk. Daarom zoeken we naar diverse vormen en een breed palet aan instrumenten om te kunnen aansluiten op de mogelijkheden van alle inwoners, ondernemers en organisaties.

We willen daarbij ook dat kinderen en jongeren al vroeg kunnen leren wat het betekent om mee te doen in de maatschappij. We willen dat zij weten dat hun stem belangrijk is. Zo leren zij al jong hoe ze mee kunnen praten en meebeslissen. Onderwerpen en beslissingen van nu hebben effect op hun leven. Dan is betrokkenheid om twee redenen belangrijk. Ten eerste omdat zij het recht hebben mee te praten over hun wereld van later. En ten tweede om te beseffen dat je een samenleving met elkaar maakt. We gaan jongeren opzoeken in hun eigen leefomgeving en belevingswereld, om hen zo te betrekken bij onderwerpen die hen aangaan.

2. Participatie is een manier van werken

Participatie is een vereiste voor de ontwikkeling van onze leefomgeving en samenleving. Inwoners moeten de gemeente Katwijk gaan herkennen aan de manier van werken. We zoeken de samenleving op. Luisteren goed. Zijn duidelijk over wat we wel en niet kunnen waarmaken. Besluitvorming is helder en transparant. We doen ons best om alle betrokkenen te bereiken en in de gelegenheid te stellen om mee te doen. Zo werken we samen aan een mooi Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg.

Deze samenwerking vindt de basis in oprechte intenties en een gestructureerde uitvoering. Het maakt integraal deel uit van de missie en visie van de gemeente ('Samenwerken aan Katwijk'). We bouwen zo aan de goede relatie en het vertrouwen tussen het gemeentebestuur, de organisatie en de samenleving.

3. Participatie is een onderdeel van onze dienstverlening

Participatie is geen losstaande stap in een proces. Het is een integraal onderdeel van de dienstverlening en is zichtbaar in houding en gedrag. Het zit in onze genen. Binnen de visie op dienstverlening hebben we dit uitgewerkt in het acroniem WELKOM (Warm, Enthousiast, Luisteren, Klantgedreven, Open, Meedenkend). Dat DNA is ook van toepassing op ons participatiebeleid. We zoeken daarbij evenwicht tussen samenwerking, de belangen die hiermee gepaard gaan en de capaciteit (in termen van inspanning en middelen) van zowel de organisatie als de samenleving.

4. Participatie is wederkerig

Participatie gaat niet alleen om de betrokkenheid van de samenleving bij het denken en doen van de overheid. Het gaat ook om de actieve betrokkenheid van de overheid bij initiatieven en ideeën vanuit de samenleving bij burgerinitiatief en volksinitiatief. Ook als we concreet in de vorm van Right to bid of Right to challenge daartoe worden uitgedaagd. Dit vraagt van beide zijden om durf.

SAMEN DOEN

Zoals gezegd: Katwijk is al jaren met participatie bezig. Het wil alleen in de praktijk nog niet altijd vlotten. Bij veel activiteiten en projecten vanuit de gemeente is participatie al wel zichtbaar met bij beleidsprocessen, projecten en gebiedsontwikkeling (een goed voorbeeld is 'Hoornes samen in beweging'). En hoewel het in veel gevallen ook wel redelijk verloopt, is er veel ruimte voor verbetering. Om onze visie te realiseren, moeten we in onze werkwijze de volgende punten met elkaar scherpstellen. We komen dus niet met radicaal ander beleid, maar we gaan stap voor stap kijken hoe we participatie ontwikkelen tot echte samen denken en samen doen.

Aan het bestaande beleid voegen we enkele instrumenten toe waarmee de samenleving dichter betrekken bij beleid en uitvoering, zoals:

- het lokaal raadgevend referendum
- de kinderbουργemeester en de betrokkenheid van kinderen door een kinderraad
- participatie-instrumenten en werkwijze gericht op de betrokkenheid van jongeren
- toevoegen van een digitale participatietool aan het scala van instrumenten
- verankeren van het uitdaagrecht in de verordening
- duidelijk adressering in de organisatie voor lokale initiatieven

Maar de kern van de ontwikkeling ligt bij de mogelijkheden van alle geldingen van de gemeentelijke organisatie (medewerkers, bestuur en gemeenteraad) om het participatiebeleid ook daadwerkelijk uit te voeren. Daarvoor leveren we een werkwijze die zowel binnen de organisatie als vanuit samenleving toepasbaar is. Daarin gaan we uit van de volgende principes.

5. Duidelijke doelen en planning

Voor effectieve participatie stellen we vooraf heldere doelen en reikwijdte (waarom, waarover, met wie, wanneer), met de juiste stappen (hoe). Daarvoor stellen we een goed afgestemd plan op met planning en (financiële en organisatorische) consequenties, proactieve communicatie en gelijke informatie.

6. Samenwerking als standaard werkwijze

We passen een standaard werkwijze toe voor de samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties. Een werkwijze met ruimte voor maatwerk en ontwikkeling, met een goede monitoring en waarborging van resultaten en effecten zijn noodzakelijk, zowel voor het management als voor college en raad. Daarbij gaat het niet alleen om de start, maar de interactie met de omgeving overwegen we bewust in elke fase van beleidsvorming of projectontwikkeling. We passen hiervoor standaard-instrumenten toe voor afweging (afwegingskader, participatieladder) en omgevingsanalyse.

7. Duidelijke verwachtingen

Voordat een participatietraject begint, stellen we een participatieplan op waarin de kaders, randvoorwaarden en besluitvorming worden vastgelegd. De focus leggen we op de zaken die daadwerkelijk invloed hebben op de persoonlijke leefomgeving van onze inwoners en ondernemers.

Het niveau van participatie is mede afhankelijk van de ruimte die er is om te participeren en het directe of meer algemener belang. Dat betekent dus ook dat niet voor alle trajecten een hoge trede zal worden geboden. De keuze en de argumenten hiervoor leggen we echter wel transparant in de besluitvorming neer en leggen we zo nodig ook verder uit. Participatie zetten we niet in om het proces zelf, maar om concrete resultaten te behalen en de kwaliteit van die resultaten te verbeteren. Echter wel met oog voor de mate van beïnvloedbaarheid en de bedrijfsmatige randvoorwaarden (kosten en tijd).

8. Rol van alle betrokken partijen

We stemmen de rollen van de organisatie, het college en de gemeenteraad goed op elkaar af. De gemeenteraad heeft hierin vooral een toetsende rol. Daar waar de beslissing ook door de gemeenteraad moet worden genomen (bijvoorbeeld bindend adviesrecht Omgevingswet), wordt ook het participatieplan ter goedkeuring aan de gemeenteraad voorgelegd.

We stellen de verwachtingen over de rolverdeling vooraf vast. Dit is cruciaal. Voor de gemeenteraad is het van belang om de verschillende rollen gedurende een participatietraject (toetsend, besluitvormend, vertegenwoordigend) goed te scheiden, in verband met de integriteit van het participatieproces.

Als een inwoner of ondernemer initiatiefnemer is, stellen we de handreiking die in het kader van de Omgevingswet is opgesteld ter beschikking. We helpen initiatiefnemers om verbinding te zoeken met andere betrokken partijen, zoals andere overheden of partners. Dit draagt bij aan een bredere samenwerking en een beter resultaat. We nemen echter daarbij de verantwoordelijkheid niet over.

Als concrete initiatieven de taak of de accommodaties van de gemeente raken (right to bid, right to challenge), zijn we binnen de juridische mogelijkheden welwillend om het gesprek hierover aan te gaan. Dit betreft altijd maatwerk. Voor dit soort initiatieven wijzen we een loketfunctie aan.

9. Democratische legitimiteit

Besluitvorming moet transparant zijn en er moet ruimte zijn voor open discussie en debat. Het participatieproces moet zorgen voor breed draagvlak en democratische legitimiteit. We zorgen ervoor dat alle belanghebbenden de mogelijkheid hebben om hun stem te laten horen en dat hun input serieus wordt genomen bij het nemen van beslissingen. Daarvoor voeren we ook nieuwe instrumenten in (raadgevend referendum). Ook het digitale platform moet ervoor zorgen dat de participatiedrempel laag is.

10. Communicatie en informatievoorziening

We zorgen ervoor dat alle belanghebbenden tijdig en begrijpelijk geïnformeerd worden over beleidsvorming, projecten en participatiemogelijkheden. Daarnaast gebruiken we verschillende communicatiekanalen om een breed publiek te bereiken. Ook hiervoor kan het digitale platform worden ingezet. Effectieve communicatie en informatievoorziening zijn essentieel voor succesvolle participatie.

11. Elkaar zoeken waar we elkaar kunnen vinden

We willen de drempel zo laag mogelijk maken. Iedereen moet kunnen meedoen. Voor sommige doelgroepen betekent dit, dat we niet moeten wachten totdat de ander komt, maar elkaar actief moeten zoeken op de eigen plek. Voor jongeren betekent dit bijvoorbeeld de scholen en de verenigingen. Voor wijkbewoners bijvoorbeeld ook de wijkvereniging, de wijkvoorzieningen en de accommodaties (winkels e.d.). Dat vraagt soms wat creativiteit in aanpak en keuze van instrumenten.

12. Langdurige betrokkenheid

Participatie is niet beperkt tot één project of beleidsproces. We streven ernaar om de betrokkenheid van belanghebbenden op lange termijn te waarborgen. Daarvoor gebruiken we bijvoorbeeld structurele participatieplatforms of creëren mogelijkheden voor voortdurende dialoog tussen de gemeente en de samenleving. We voeren ook een digitaal participatie-instrument in, dat zowel voor structurele dialoog als voor tijdelijke projecten en trajecten kan worden ingezet.

13. Versterken en ondersteuning

Niet alle inwoners en ondernemers hebben dezelfde kennis en vaardigheden om actief deel te nemen aan participatieprocessen. Daarom bieden we in concrete participatieprocessen – als dat nodig is - ook ondersteuning aan belanghebbenden. Dit kan bijvoorbeeld door het organiseren van workshops, trainingen en informatiebijeenkomsten om de betrokkenen te helpen complexe vraagstukken te begrijpen en effectief deel te nemen aan het proces.

14. Evalueren en leren

We evalueren participatieprocessen regelmatig om te bepalen wat goed werkt en waar verbeteringen nodig zijn. Het is belangrijk om te leren van eerdere ervaringen en dit toe te passen in toekomstige participatietrajecten. Door continu te leren en te verbeteren, zal participatie steeds effectiever en inclusiever worden.

15. Verankeren in de organisatie (blijven doen)

In de praktijk van het huidige beleid blijkt dat er onvoldoende sturing en ondersteuning in de gemeentelijke organisatie aanwezig is. We organiseren een expertise specifiek gericht op de kwaliteit van participatieprocessen en de ondersteuning daarvan. Daarbij gaat het om een structurele control-functie en vraagbaakfunctie. Ook worden vanuit deze plek ontwikkelingen gevolgd op participatiegebied en worden impulsen gegeven tot verdere ontwikkeling.

De toepassing van participatie wordt verder ondersteund door in de besluitvormingsprocedures participatie als vast control-element toe te voegen. Dat betekent dat bij ieder voorstel dat aan directie en bestuur wordt voorgelegd, wordt aangegeven hoe participatie zal worden ingericht.

SAMEN DENKEN, SAMEN DOEN

Participatie is vooral ook cultuur. Het ligt niet in de instrumenten, het zit in de genen. We streven naar een participatiecultuur in Katwijk die gebaseerd is op wederzijds vertrouwen, transparantie en respect voor alle belanghebbenden.

Door de principes in acht te nemen en voortdurend te streven naar verbetering, wordt participatie een krachtiger instrument om de gemeenschap te versterken en betere besluitvorming te bevorderen. Dat is onze visie.

We verankeren dit in onze organisatie en gemeentelijke processen.

Visie op participatie in Katwijk

Werkplan voor de gemeentelijke organisatie

Om onze visie op participatie te implementeren richten we ons in eerste instantie op onderstaande punten, die direct voortvloeien uit de verschillende gesprekken over ons participatiebeleid.

1. Participatie is geen vinkje. Het is een manier van werken en (aan)voelen. Dat vraagt om attitude: houding en gedrag en het aanspreken daarop. Dit geldt voor organisatie, college en raad.
2. Aan participatie gaat een stakeholdersanalyse vooraf: met wie hebben we te maken? Wat zijn de issues en belangen? Tot hoever reiken die? Dat vraagt ook om de vaardigheid en instelling om naar elkaar te luisteren: wat leeft er bij betrokkenen over het onderwerp?
3. Een participatieplan moet inzicht geven in het proces: waar zit de ruimte voor participatie, wie kunnen er meedoen en op welk niveau en hoe gaan we dat proces dan inrichten? De intensiteit en diepgang van de participatie is afhankelijk van de complexiteit en de invloed op de omgeving.
4. Een participatieplan is een dynamisch instrument, wat bij elke fase opnieuw tegen het licht gehouden moet worden.
5. Het is noodzakelijk om participanten op te zoeken in hun eigen belevingswereld, zowel qua boodschap en informatie als fysieke plek en instrumenten: buurt-stembus, buurt-whatsapp, flyers in het winkelcentrum of buurthuis, mededelingenborden.
6. Voor het aanhaken van specifieke doelgroepen (o.a. jongeren) kan meer gebruik gemaakt worden van digitale instrumenten (sociale media, digitaal platform).
7. Goede en tijdige informatievoorziening, onder andere op de website.
8. Maak een participatieverslag en laat zien wat er met de inbreng is gedaan.
9. Ondersteuning; help medewerkers bij het nadenken over en organiseren van de participatie. Vraagbaak en hulp in de organisatie, opleiding, training, feedback, aansprekende voorbeelden.
10. Verankering: zorg voor checks en balances in het proces. Terugkoppeling en evaluatie van aanpak en resultaten.

Algemeen

Participatie geen moment in een proces maar een manier van werken. Inwoners, ondernemers en organisaties gaan merken dat als je met de gemeente samenwerkt dat dit op eenzelfde manier gebeurt: duidelijk, transparant en waardevol om aan bij te dragen.

Manier van werken

In onze werkwijze houden we continue in de gaten of:

- de kaders bij iedereen helder zijn,
- we alle partijen nog steeds bereiken,
- er wellicht andere partijen aangehaakt moeten worden en
- we met elkaar zover zijn om een besluit te (laten) nemen.

Participatie is logisch

Wat het bestaande participatiebeleid heeft opgeleverd, is het gegeven dat medewerkers participatie als een logisch onderdeel van processen zijn gaan zien. Participatie is geen 'moetje' meer, maar noodzakelijk. We staan nu voor de 'hoe-vraag?'. Wat de evaluatie heeft laten zien, is dat een structurele werkwijze en daarmee herkenbaarheid noodzakelijk is. Medewerkers geven aan hulp nodig te hebben bij het opzetten van een participatieproces.

Implementatie

We bieden de medewerkers een handzame Werkwijzer aan. Medewerkers krijgen met deze Werkwijzer praktische handvatten om hun samenwerking, participatie goed te kunnen vormgeven en te doorlopen. We borgen participatie ook goed in onze structuur, in de beleidsprocessen, projectmatig werken en besluitvormingsprocessen voor college en raad. Maar onder de streep blijft houding en gedrag van de deelnemers bepalend voor het succes van een samenwerking.

Disclaimer

Het is goed ons te realiseren dat participatie oftewel samenwerken maatwerk is en altijd afhankelijk van de spelers. Zoals beschreven in de visie kan de omgeving weerbarstig zijn en redeneren vanuit het eigen kader en de eigen belevingswereld. Net zo goed als de gemeente handelt vanuit processen, beleidsopgaven en (politieke) opgaven. Soms zijn werelden niet verenigbaar. Wel kunnen we ons uiterste best doen om een zorgvuldig en transparant proces met elkaar te doorlopen.

Wat gaan we doen

We voeren het gesprek over houding en gedrag

De manier waarop de gemeente Katwijk in de samenleving staat is bepalend voor een goede samenwerking. Wederzijds vertrouwen is de basis. Dat is de grondslag van onze dienstverlening. In de organisatie werken we aan de hand van het WELKOM-concept aan een organisatie die goed luistert, meedenkt en duidelijk is. Ook als zaken soms niet mogelijk zijn. Vanuit persoonlijk leiderschap is het belangrijk dat medewerkers goed weten wat hun rol en mandaat is. Alleen dan weet je tot hoever dienstverlening kan gaan of waar wij niet verder kunnen. Ons primaire doel is een uitstekende dienstverlening. Vanuit de organisatieontwikkeling is de organisatie hier continue mee bezig.

Planning: continu

We bieden een praktische werkwijzer aan

We schrijven geen vast proces voor. Wel kunnen we grofweg drie stadia onderscheiden en daarbij bouwstenen aanleveren: starten, betrokken houden, besluit nemen. Door deze stappen heen loopt de vraag 'Welke houding wordt er van ons, als initiatiefnemer of deelnemer verwacht?'

Dit levert in de werkwijzer vier blokken van ondersteuning van een participatieproces op.

- 1) Welke houding wordt er verwacht?
- 2) Start van een samenwerking met de omgeving?
- 3) Hoe blijft iedereen betrokken?
- 4) Hoe komen we tot een besluit?

Stakeholdersanalyse

Bij de start van een beleidsontwikkeling, project of uitvoering bekijken we met wie we te maken hebben en wat hun belangen zijn. Deze stakeholdersanalyse gaat heel het traject mee om te kijken of een bepaalde groep meer aandacht nodig heeft, zijn er groepen bijgekomen of afgevallen?

Checklists, formats en tools

De (digitale) werkwijzer bevat checklists, formats en tools. Speciaal voor de Katwijkse situatie gemaakt, maar ook verwijzingen naar tools en goede voorbeelden in den lande.

Implementatie

Medewerkers krijgen de werkwijzer aangeboden en kunnen workshops volgen hoe ermee om te gaan met deze werkwijze. Deze workshops geven eigen medewerkers aan collega's. Verdiepende trainingen en opleidingen zoeken wij extern. De visie op participatie en de werkwijzer worden opgenomen in de 'onboarding' van nieuwe medewerkers. De werkwijzer is een dynamisch instrument. Aan de hand van concrete ervaringen in Katwijk of elders worden ideeën en mogelijkheden toegevoegd.

Planning: Q1 - 2024

We stellen voor om twee verordeningen vast te stellen

Voor de invoering van het referendum is een Referendumverordening opgesteld. Ook voor de juridische verankering van participatie en uitdaagrecht leggen we een verordening ter besluitvorming voor.

Planning: Q4 - 2023

We voeren vanaf 1 januari 2024 het beleid participatie Omgevingswet uit

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Participatie is in de uitvoering van die wet een belangrijk basisprincipe. Daarbij wordt de participatie rond activiteiten en initiatieven bij de initiatiefnemer gelegd. Het aangeven of participatie heeft plaatsgevonden is een indieningsvereiste bij toekomstige vergunningaanvragen. In 2022 hebben daarvoor een handreiking opgesteld als ondersteuning van initiatiefnemers. Deze wordt vanaf 1 januari actief aan initiatiefnemers ter beschikking gesteld.

Planning: Q1 - 2024

We werven een beleidsmedewerker Participatie

Deze medewerker is onmisbaar in het succes van de gemeente Katwijk met een betere samenwerking met de omgeving. Medewerkers hebben regelmatig vragen over hoe ze een participatieproces moeten vormgeven, maar ook over zaken waar ze gedurende het proces tegen aan lopen. Een ervaren medewerker kan dadelijk met hen meedenken. Deze medewerker neemt niet het proces over, maar kan vanuit ervaring meedenken en gevraagd en ongevraagd advies geven. De medewerker volgt de participatiepraktijk in Katwijk en in de lande en adviseert bijvoorbeeld om best practices op te nemen in de werkwijzer.

Planning: Q4 - 2023

We verankeren participatie stevig in het besluitvormingsproces

We verankeren participatie in onze structuur van de beleidsprocessen, projectmatig werken en besluitvormingsprocessen voor college en raad. Daarbij wordt onderbouwd afgewogen of participatie van toepassing is. Concreet betekent dit dat we aan het format voor bestuurlijke besluitvorming (BBV) voor college en raad de actieve check op participatie toevoegen. Als dat aan de orde is bieden we bij deze besluitvormingsprocessen ook het participatieplan aan en bij uiteindelijke voorstel voor besluitvorming voegen we het participatieverslag toe. Als deze check ontbreekt, zal een voorstel niet in behandeling worden genomen.

Planning: Q4 - 2023

We verbeteren onze website en communicatie

De website is niet alleen een instrument om verder te ontwikkelen voor interactie, maar ook voor tijdige informatie. Via www.katwijk.nl moeten inwoners makkelijk informatie vinden over bepaalde onderwerpen, zowel inhoudelijk als procesinformatie.

De communicatie moet beter aansluiten bij de belevingswereld van betrokkenen, zowel in (digitale) communicatiemiddelen als in boodschap. Dit betekent dat we meer aanwezig willen zijn in de wijken. Bijvoorbeeld fysiek met informatieborden, een ideeën- of stembus of aanwezig voor een spreekuur of bijeenkomst. Maar de inhoud van de informatie willen we meer richten op de belevingswereld van betrokkenen. In de werkwijze vinden medewerkers hiervoor formats en handvatten.

Planning: Q1 – 2024

We stellen voor om de Instelling van een raads werkgroep overwegen

Het belang van participatie voor de gemeente vraagt om een directe betrokkenheid van de gemeenteraad, ook bij de implementatie. Daarom willen we voorstellen om gedurende 2024 een raads werkgroep in te stellen om met medewerkers van de organisatie van gedachten te wisselen over de implementatie van het beleid. Daarbij kan een onderwerp zijn welke behoefte raadsleden zelf hebben als het gaat om betrokkenheid bij trajecten en mogelijke ondersteuning in de vorm van training of workshop.

Planning: 2024

We voeren de kinderburgemeester in en betrekken de scholen in de vorm van een kinderraad.

Samen met de scholen werken we toe naar de verkiezing en benoeming van een kinderburgemeester en kindergemeenteraad zodat het verkiezings traject na de zomervakantie 2024 kan starten.

Planning: Q2 2024

Inzetten stembussen en Instagram voor jongerenparticipatie

Op scholen en jongerencentra willen we meer gaan werken met stembussen, zodat jongeren hun stem kunnen uitbrengen over participatievragen die we op basis van thema's bepalen.

Het Instagram account van de gemeente willen we nog meer inzetten om jongeren te bereiken en hen om hun mening te vragen.

Planning: 2024

We werken de andere nieuwe participatie-instrumenten verder uit en voeren die in

We werken de (nieuwe) participatie-instrumenten (referendum, kinderburgemeester en kinderraad, right to bid en right to challenge) komend jaar verder uit met de betrokken afdelingen, conform de vastgestelde verordeningen. Voor right to bid en right to challenge worden de wijkregisseurs (voor ideeën en plannen op wijk- of kernniveau) en de omgevingsregisseurs (ruimtelijke initiatieven) het gemeentelijke adres.

Planning: 2024

